

Aineistot väylänä lähihistoriaan

Erilaiset aineistot ihmistieteissä
– esimerkkinä ympäristötutkimus

23.11.2011

Markus Laine

Helsingin kaupungin tietokeskus

markus.r.laine@hel.fi

SISÄLTÖ

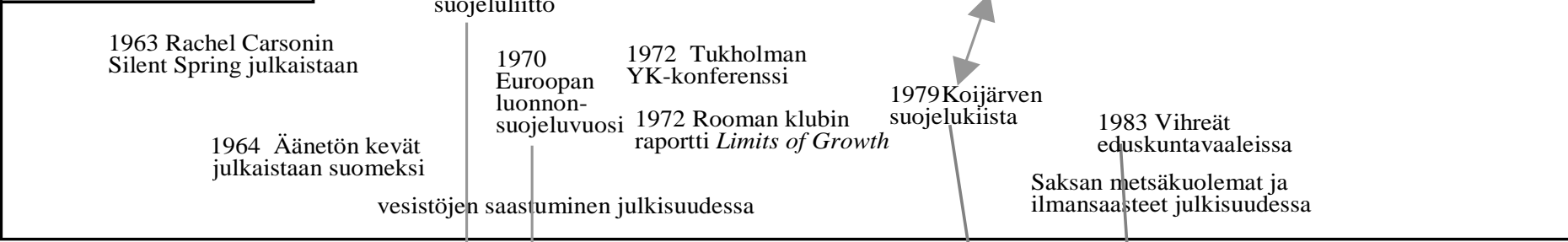
VÄITÖSKIRJAN AINEISTO

- Mitä tutkimus koski?
- Aineiston käyttötavoista
 - Otteita
- Mitä saatiin talteen? Mitä jäi käyttämättä?
Mitä voitaisiin tehdä?

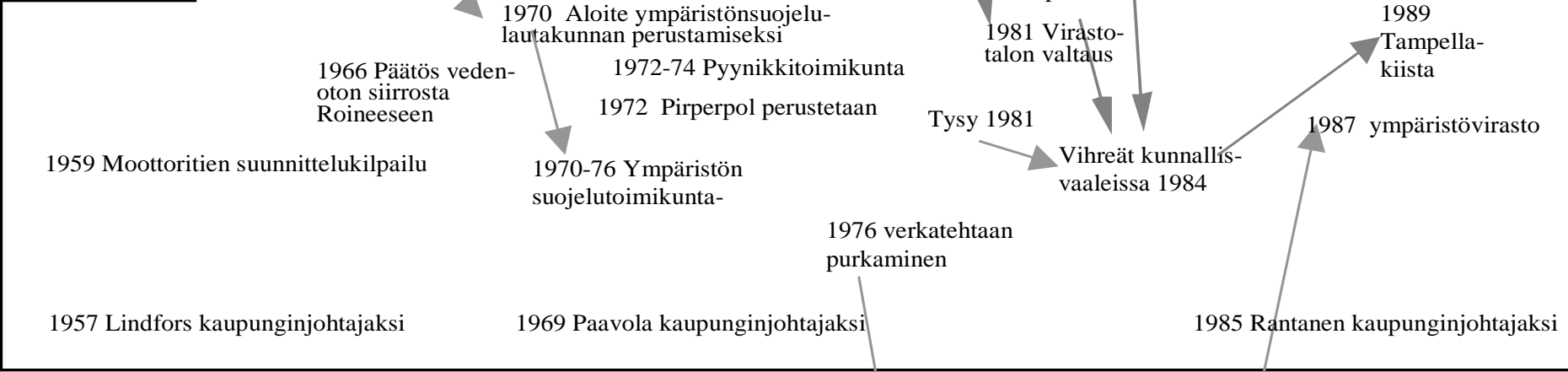
HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUKSEN AINEISTOSTRATEGIA

- Esimerkki: HRI
- Aineistot talteen?

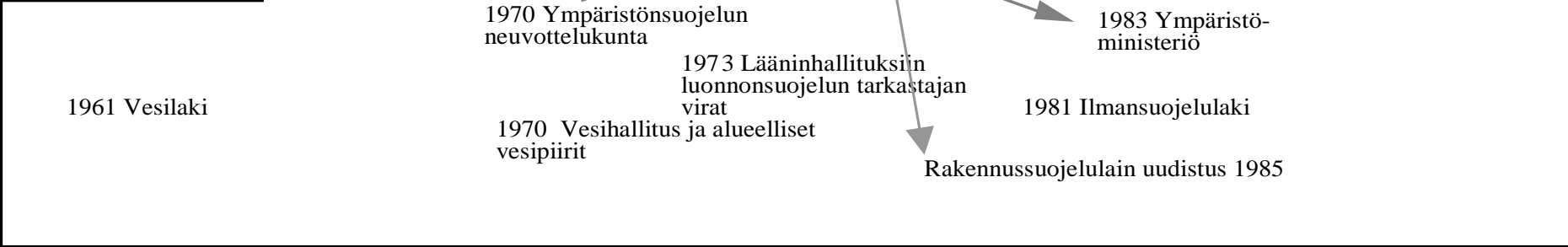
"YMPÄRISTÖKYSYMYKSIÄ"

TAMPERE

VALTION TOIMET

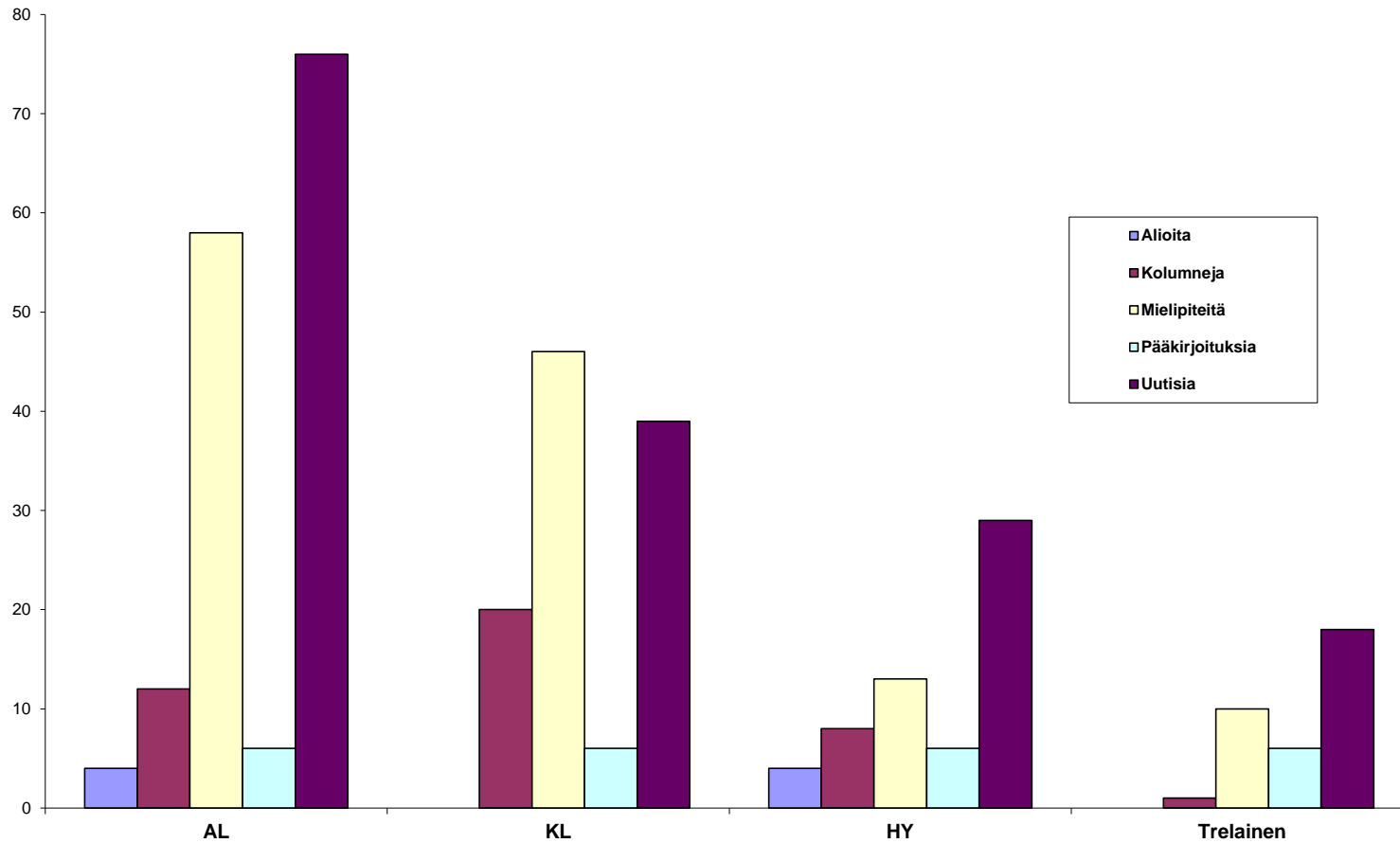
Aineisto

- 35 haastattelua (21+14)
- Viralliset asiakirjat
- Lehtijutut
- Asiapaperit
- Yksityiset arkistot
- Sekundaariaineistot: paikallishistoriat, toimiminen ylioppilaskunnan ympäristöjaostossa, Tampere 21, Tampere-foorum jne.

Aineiston käyttötavoista

- Kontekstin kuvaus – Tampereen poliittinen kulttuuri, ajan henki
- Tapausten kuvaus
 - Tapausten analyysi
- Poliittisen kulttuurin kuvaus
 - Poliittisen kulttuurin analyysi
- Ympäristöliikehdinnän kuvaus
 - Ympäristöliikehdinnän analyysi

Esimerkki: Tampella-kiista lehtiaineistossa

Kuvio 22. Tampella-kiistan juttutyypit lehtiaineistossa 13.6.-31.8.1989, n=362

Otteita I

- Ihmiset soittelivat ja valittivat, että vesi maistuu lehmän kuselta, johon laitokselta vastattiin, että saattaa olla, mutta me emme ole sitä maistaneet. (Esko Haumeen haastattelu 16.8.1996.)
- Ottamatta kantaa varsinaiseen taloasiaan — taustatietojen puutteen vuoksi — keskityn mieluummin itse perusongelmaan. Siispä, mikä on ryhmäpäätösten merkitys, arvostus ja seuraus sosialidemokraattisen työväenliikkeen päätöksenteossa. [...] jos tehdään tyhmyyksiä tehdään ne yhdessä. (KL 29.8.1981.)

Otteita II

- Kerrankin valmisteltiin muuatta toimikuntaa, ja kansliasihteeri oli merkinnyt listaansa kaksi sosiaalidemokraattia, kaksi porvaria ja yhden kommunistin. "Mitä tuo kommunisti tässä tekee?" tiukkasi Lindfors. "Sen takia, että näyttäisi edes demokraattiselta" vastasi kansliasihteeri. "Kuule, sitä demokratiaa on niin vähän, että sitä ei riitä jaettavaksi noin moniin käsiin", sanoi kaupunginjohtaja ja veti paksun viivan kommunistin nimen yli. (Seppälä 1983, 87-88.)

Otteita III

- Meillä on ollut tehokas ja nopea neuvottelujärjestelmä. Se on tuonut suuria säästöjä ja toimintavarmuutta verrattuna esimerkiksi Turkuun, jossa jokainen puolue yrittää sinnitellä yksin ja pitemmällä aikavälillä katsottuna enemmistö on sattumanvarainen. (Timo P. Nieminen, AL 14.8.1992.)

Otteita IV

Keskustelussa olisi odottanut korostettavan kaupunkikuvallisten ja historiallisten arvojen lisäksi enemmän myös sitä tamperelaiseen perinteeseen kuuluvaa piirrettä, yhteistä solidaarisuutta, joka asettuu tavallisen ihmisen työn, toimeentulon ja tulevaisuuden puolelle. [...] Työn ja teollisen kulttuurin historia ei muodostu vain aineesta, ulkokuoresta, vaan myös työn ja työntekijän hengestä ja sisällöstä. Mitä pidemmät teolliset kulttuuriset juuret, sitä enemmän merkitsee työn ja työväen hengen jatkumo. Mitä lyhyempi kosketus tähän perinteeseen on, sitä enemmän korostuvat ulkoiset, hengettömään aineeseen liittyvät arvot. [...] Sosialidemokraatit eivät nytkään suostu pessimismiin ja taaksepäin katsovaan pysähtyneisyyteen, jota ruokkii kaiken valmiina saanut yltäkylläisyydessään turhautunut elämänmalli. (Jukka Leino 22.8.1989.)

Mitä saatiin talteen?

- Ajankuvaa
- Niiden näkemyksiä, jotka eivät ole enää kertomassa
- Pala ”vaiettua historiaa”
- Paikallisen poliittisen kulttuurin kuvaus ja murros – aineistoja vähän saatavissa
 - edelleen vähän tutkittu aihe Suomessa, tutkimus keskittyy valtakunnan politiikkaan

Mitä jäi käyttämättä?

- Valtaosa → 15 % käytetty
- ”Arkistovuodet”
- Haastattelut arkistoitu
- Ei lehtijuttuja
- Ei asiapapereita

Mitä sillä voitaisiin tehdä?

- Perinne: laadullinen tutkija kerää aineistonsa itse, käyttää ja siirtää varastoon. Miksi?
- Laadullinen tutkimus: tutkimus”käsikirjana” aineistoon
- Ajan henki
- Narratiivinen analyysi
- Julkisuuden henkilökuvat
- Lähihistorian tutkimus, konteksti eriytyneemmälle aiheelle
- Aikasarja → uusi aika, uudet kujeet?
- Triangulaatio
- Vrt. kirjallisuuden tutkimus – vanhat laadulliset aineistot

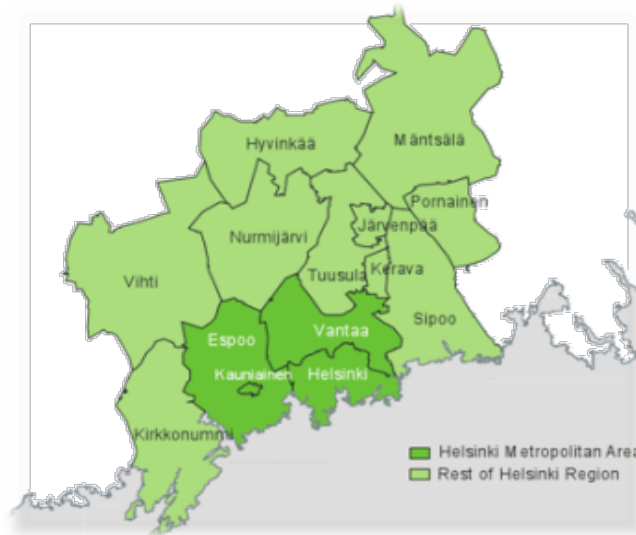
Helsingin kaupungin tietokeskuksen aineistostrategia

- Motiivi: aineistot käyttöön
- Käytäntöjen järjestäminen
- HRI → esimerkki
- Survey- ja haastatteluaineistot: vuodessa 1-4
→ yhteiskunnallinen tietoaarkisto...

Esimerkki: Helsinki Region Infoshare

”Avataan Helsingin seutua koskevaa tietoa kaikkien saataville, vapaasti ja maksutta hyödynnettäväksi”

Kehitetään tiedontuottajien ja omistajien **verkostoa** joka tuottaa, ylläpitää ja jakaa tietoja yhdessä sovituin pelisäännöin

Rakennetaan **verkko palvelu** jonka avulla tieto on helposti löydettävissä, ladattavissa ja hyödynnettävissä

Tietoa julkaistaan numeerisena, ”**koneluettavana datana**” jolloin sitä on helpompi hyödyntää eri sovelluksissa ja web-palveluissa

Aikataulu, toteutus, rahoitus

Hankkeen kesto

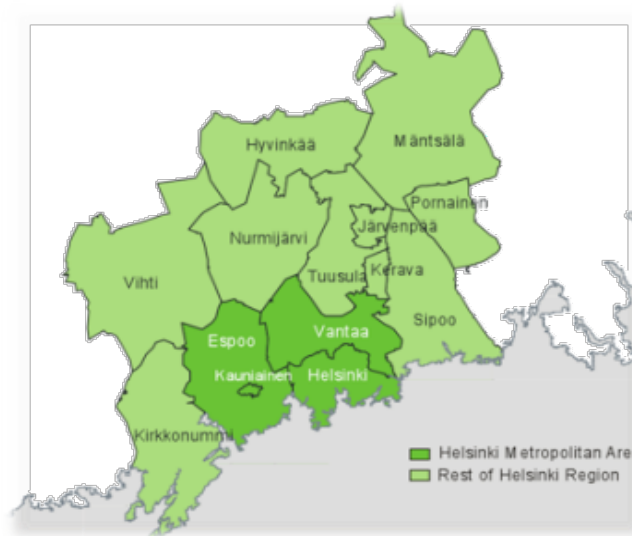
2010-2012 (pilottivaihe)

2012- (jatkuva toiminto)

Rahoittajat

- Helsinki
- Espoo
- Vantaa
- Kauniainen
- Sitra

Valtiovarainministeriöltä yhteistoiminta avustusta.

Toteuttajat

- Rahoittajien muodostama ohjausryhmä
 - Helsingin kaupungin tietokeskus
- Forum Virium Helsinki

Laajaa yhteistyötä tiedon avaamiseksi mm. muiden Helsingin seudun kuntien, kuntaorganisaatioiden ja valtion kanssa.

Vuorovaikutus tiedon **loppukäyttäjien** ja **kehittäjäyhteisön** kanssa!

Tavoiteltavat hyödyt

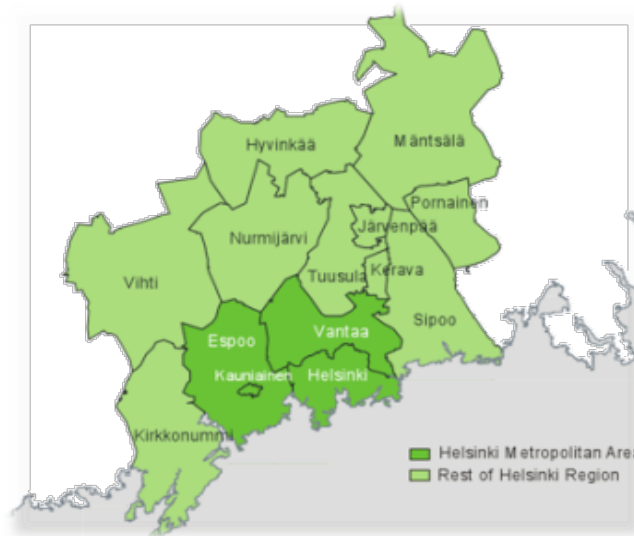
Hallinnon sisäinen tehokkuus

- Edistää yhteistyötä eri virastojen välillä

Säästää aikaa ja vaivaa kaikilta osapuolilta!

Innovaatiot, tutkimus

- Madaltunut kynnyks käyttä ja *kokeilla* dataa eri tavoin + uudet käyttäjäryhmät jotka soveltavat dataa uudesta näkökulmasta

Liiketoiminnan edistäminen

- Datan soveltaminen päätöksentekoon
- Datan jalostaminen ja soveltaminen osana bisnestä

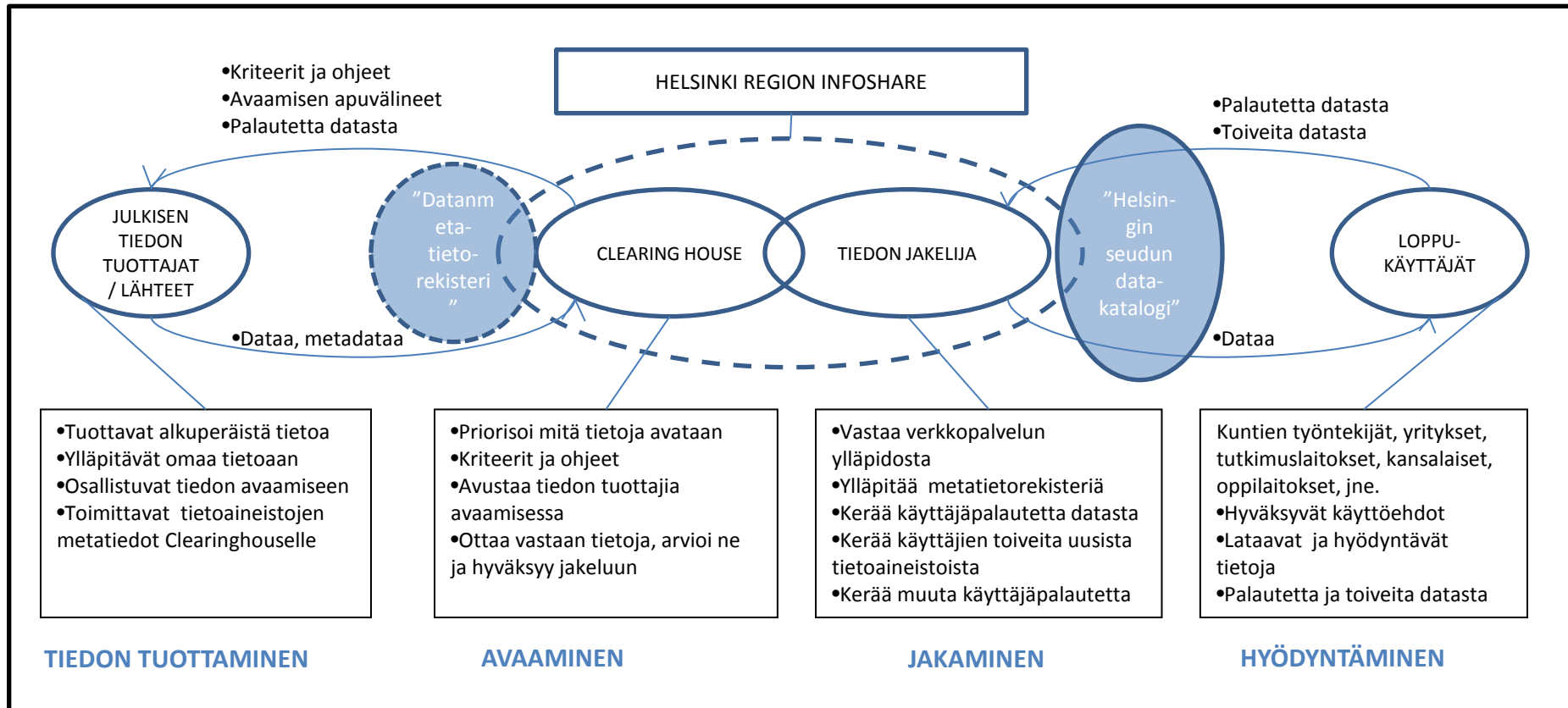
Hyödyllisiä palveluja

- Kaupunkilaisten arkipäivää hyödyttävät sovellukset ja palvelut

Kansalaisosallistuminen

- Datan avaaminen tuo läpinäkyvyyttä hallinnon toimintaan
- Lisää kansalaisten ymmärrystä, osallistaa päätöksentekoon, edistää vuorovaikutusta hallinnon kanssa

Helsinki Region Infoshare - Toimintamalli

"Pilotoidaan avoimen tiedon toimintamallia ja sen vaikutuksia sekä tiedon tuottajien että loppukäyttäjien näkökulmasta. Opitaan tekemällä ja jaetaan opit muillekin."

Mitä tehty - status nyt

- Valikoituja tietoaaineistoja auki
- HRI-verkkopalvelu tuotantoon www.hri.fi
- Tietoaaineistojen käyttöehdot / lisensointimallit laadittuna
- HRI-projektisivuston julkaiseminen
- Tiedon hyödyntämisen pilotteja käyntiin
- Apps4Finland2011-kilpailu
www.apps4finland.fi/fi/ajankohtaista/tulevia-syksyn-tapahtumia Palkintojenjakotilaisuus 22.11.
- <http://semantic.hri.fi/> suunnattu sovelluskehittäjille, jotka ovat kiinnostuneita semanttisesta webistä ja tilastotiedosta
FloApps Oy visualisoinut HRI-tilastoja ja tehnyt kokeiluja Open Street Mapsin, Google Motion Chartin ja JSON-muotoisen linkitetyn tiedon kanssa.

Tavoitteet 2011 ja 2012

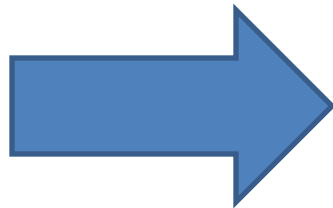
- Pilottivaihe 2011-2012 – vaikutusmahdollisuus sisältöön ja muotoon
- Verkkopalvelun kehittäminen käyttäjäpalautteen mukaisesti
- Clearing House-toiminnon ja tietoja tuottavan yhteistyöverkoston kehittäminen, avoimen julkisen tiedon periaatteen juurruttaminen organisaatioihin
- Uusien aineistokokonaisuuksien kartoitus, esim. kuntien budjettidatan ja muiden talouslukujen esittäminen sekä määritellään kuntien toimintaympäristöanalyysia varten tarvittavat tilastot
- HSY:n avoimet tietotuotteet, Sepe-tietokannan hyödyntäminen

Avoimen datan verkkopalvelut

Löydettävyys,
ladattavuus,
hyödynnettävyys

Miten data löytyy ?

HAKU-
TOIMINTO

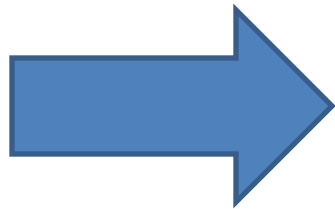

SELAILU-
TOIMINTO

- Avainsanat
- Kategoriat
- Alue
- Ajanjakso
- Tiedostomuodot
- Aineiston muut metatiedot
- Virasto
- Loppukäyttäjien antama arvosana
- jne.

Miten dataan pääsee käsiksi ?

TIETO-LINKKI

KÄYTTÖ-
EHDOT

PÄÄSY

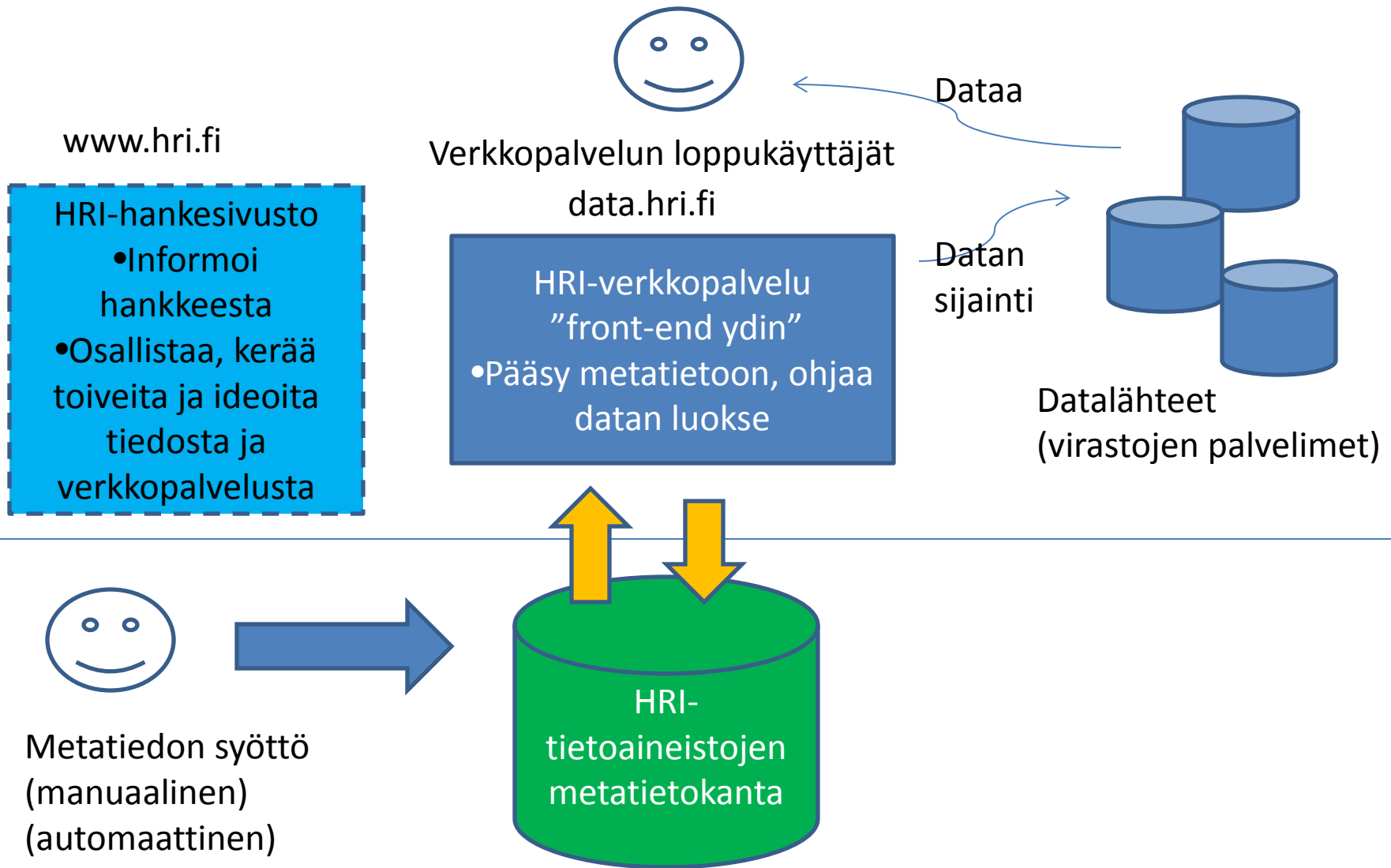
TIETOON

- Ladattavina tiedostoina (CSV, XLS, KML, jne.)
- Työkaluilla (Aluesarjat.fi esimerkki)
- Ohjelmallinen rajapinta (HSL - API esimerkki)
- Linkitetty data (RDF-muotoinen replika tietoaaineistoista) ja SPARQL-rajapinta

Hyödynnettävyys

- Strukturoitu, **koneluettava**
- Dokumentoitu, ymmärrettävä, ”kansantajuinen”
- Luotettava, laatu
- Mahdollisimman hienojakoinen, tietosuoja huomioiden
- Selkeät lisensointiehdot

Käsitteitä : HRI-verkkopalvelu -kokonaisuus

Survey-aineistot & haastatteluaineistot

- Syntyy 1-4 vuodessa
- Tehdään ja unohdetaan (poikkeus: aikasarja)
- ”Tutkimuksen viimeinen vaihe” → arkistointi, yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto?

Tutkimuksia-sarja

- **2011:1** Wismanen, Elina. Oppilashuolto Helsingissä. Odotukset, toiveet ja arjen todellisuus. Painettuna 171 s. 14 €, [pdf](#)
- **2010:4** Kaisa Kepsu, Mari Vaattovaara, Venla Bernelius, Mikko Itälahti: Vetävä Helsinki. Painettuna 96 s. 14 €, [pdf](#)
2010:3 Annina Ala-Outinen: Hyvinvoinnin tukiverkko koetuksella. Helsingin palveluvirastojen toiminta kaupunginosien eriytymisen ehkäisemiseksi. Painettuna 136 s. 14 €, [pdf](#)
- **2010:2** Suvi Linnanmäki-Koskela, Maahanmuuttajien työmarkkinaintegraatio. Vuosina 1989-93 Suomeen muuttaneiden tarkastelua vuoteen 2007 asti. Painettuna 90 s. 14 €, [pdf](#)
- **2010:1** Pia Bäcklund, Annukka Jyrämä, Heini Väisänen: Nyt innovoidaan, Helsingin kaupungin henkilöstön kokemuksia kehittämistyöstä. Painettuna 121 s. 14 €, [pdf](#).

Tutkimuskatsauksia-sarja

2011: 4 Tyyne Hakkarainen & Jenni Koskinen, Helsinkiläisten ympäristöasenteet ja ympäristökäyttäytyminen vuonna 2011

2011:3 Tyyne Hakkarainen, Eduskuntavaalit Helsingissä 2011. Painettuna 27 s. 10 €, [pdf](#)

2011:2 Heikki Helin, Miten tähän on tultu? Toisenlainen tulkinta kuntataloudesta, [pdf](#)

2011:1 Heikki Helin, Pelättyä parempi vuosi: Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2011, [pdf](#)

2010:9 Heikki Helin: Velkaa lisää: Suurten kaupunkien talousarviot 2011, [pdf](#)

2010:8 Maija Merimaa Iina Oilinki: Haven without a brand – Baltic Sea Region seen by Asian Students and Professionals. Painettuna 58 s. 10 €, [pdf](#)

2010:7 Markku Lankinen: Päihteiden ja huumeiden

Mitä pitäisi tehdä?

- Aineistojen **julkisesta** arkistoinnista rutiini tutkimuslaitoksiin (HUOM: paikalliset aineistot ja arkistointi!)
- Sosiologinen mielikuvitus: arkistoidun aineiston käyttö: pinta ja syvyys
- Laadullisen aineiston hyötykäytön parantaminen
 - Sukupolvinäkökulman muuttaminen: aineistoa ei aina tarvitse kerätä, se voi olla jo olemassa!
 - Käytön helppous
 - Aineiston laadukkuus
 - Hyödyntäminen osaksi yliopisto/tutkijakoulutusta

KIITOS!